

Hladina vitamínu D

u těhotných žen

Hororový obrázek z pera národního klasika zcela jistě popisuje osobu s těžkou dlouholetou, až celoživotní nesuplementovanou hypovitaminózou D. Žádná z mladých krasavic by dozajista nechtěla v zrcadle zahlédnout výše vymalovaný portrét. Pokud ano, je to proto, že buď neznají texty našich národních pěvců, nebo svou hladinu vit. D, či snad obojí, a pak jim to patří.

Stanovení hladiny vitamínu D se v posledních několika letech stalo zcela rutin-

ním a běžně dostupným vyšetřením. Jakoli dostupným, leč nepožadovaným. Toto vyšetření je jen výjimečně ordinováno pediatrii a revmatologii, žádné požadavky nepřicházejí kupříkladu od gynekologů, přestože se opakovaně odebírá krev na ranní glykemie, OGTT či screening vrozených vývojových vad. Přestože je odborná i krásná literatura (Ch. Dickens) plná výstražných znamení provázejících sníženou a nízkou hladinu vitamínu D, odborná ani laická veřejnost neví, jak „jsou na tom“ jejich nemocní či blízcí. Položil jsem několik záluďných otázek ženám, které čekaly na odběr, dále žákyním zdravotnické školy (musím říct, že ještě dříve, než byly poučeny), stejně jako studentům na

*Malá, hnědá, tváři divé pod plachetkou osoba;
o berličce, hnáty křivé, hlas – vichřice podoba.
K. J. Erben: Polednice*

U3V. Jen zcela ojediněle se mi dostalo odpovědi na otázku, odkud náš organismus získává nezbytný vitamin D? S otazníkem v hlase – ze slunce, z ryb, zeleniny, mléka? Jen tu a tam si někdo z odrostlejších vzpomněl na svá mladá léta a chuť rybiho tuhu. Současní mladí se ošklibají při pouhé zmínce, aniž ho kdy ochutnali. Jaké důsledky může mít jeho nedostatek na zdraví a vývoj děťátka, budoucí matičky neměly tušení, jen starší dotázaní zmínili křivici, rachitický růženeček je již zcela zapomenut. Dalo se tušit, že nedostatek 25(OH)D v těhotenství je značný, přesto nás překvapilo, jak moc. Tuto propast jsme se pokusili zasypat, alespoň trošičku, předkládanými výsledky měření u mladých (jsou i nemladé) těhotných žen v kraji na pomezí Čech a Moravy.

Do naší laboratoře přicházejí těhotné ženy k odběru na stanovení ranní glykemie ve 12.–16. týdnu těhotenství a k provedení OGTT mezi 24.–28. týdnem. S jejich souhlasem jsme z tohoto materiálu stanovili 25(OH)D. Časosběrně jsme obšíhli čtyři roční období, a to od vrcholného léta roku 2014 až do jara příštího roku.

Měření bylo prováděno na přístroji **cobas e 411** fy Roche a komerčními soupravami Elecsys Vitamin D total, dodávanými toutéž firmou, za využití a dodržení pracovního návodu.

Protože problematika stanovení vitamínu D byla diskutována mj. autory práce „Fenomén vitamin D“ v Labor Aktuell 02/14 a dále MUDr. O. Bálkovou („Nedostatek vitamínu D v těhotenství“) v LA 03/15 a dále, lze rovnou předložit námi naměřené

1. Celkový počet respondentů	261
2. Sběr dat	srpen 2014 – duben 2015
3. Počet respondentů v I. trimestru	221
4. Počet respondentů v II. trimestru	72
5. Počet měření (včetně opakovaných odběrů)	293
6. Průměrná naměřená hodnota	43,85 nmol/l
7. Průměrná naměřená hodnota v I. tr.	45,66 nmol/l
8. Průměrná naměřená hodnota v II. tr.	38,49 nmol/l
9. Doporučené referenční rozmezí	75–110 nmol/l
10. Počty vyšetření a hladiny vit. D podle ročního období	
jaro (duben–červen)	29 měření s průměrem 32,29 nmol/l
léto (červenec–září)	71 měření s průměrem 64,55 nmol/l
podzim (říjen–prosinec)	113 měření s průměrem 42,90 nmol/l
zima (leden–březen)	92 měření s průměrem 32,68 nmol/l

Tab.: Naměřené hodnoty

hodnoty (viz tab.).

Naměřené hodnoty korespondovaly s kolísáním v průběhu roku: maximální vzestup v létě a pokles v podzimních a zimních měsících. Potvrdili jsme i úkaz o nízkých hodnotách vit. D u neběložských žen. U vietnamské těhotné ženy byla naměřena nejnižší letní hladina 25(OH)D 20,1 nmol/l, a to v srpnu. Současně byla naměřena rekordní hodnota 140,6 nmol/l u 47leté těhotné. Vůbec nejnižší hladinu 7 nmol/l jsme naměřili v únoru. V zimním období byla nejvyšší naměřená hodnota 75,9 nmol/l. Letní rekordní hodnoty jsme už zmiňovali (20,1 oproti 140,6 nmol/l). Nejmladší respondentkou našeho souboru je 16letá žena, které jsme v II. trimestru naměřili 29,2 nmol/l!!!

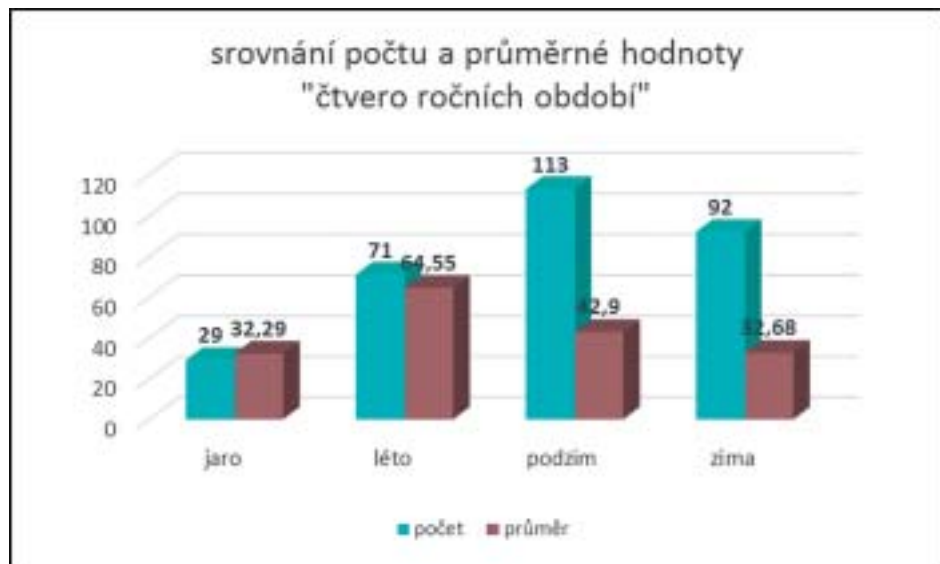
Jakkoli nízké byly naměřené hodnoty vitamínu D, nebyly zjištěny patologické hodnoty OGTT.

Soubor tvoří také 30 těhotných, u nichž jsme provedli měření v obou trimestrech.

Průměrná hodnota v I. trimestru u těchto sledovaných je 58,22 nmol/l, ve II. 40,83 nmol/l.

Poklesy hladin vit. D od července do března se pohybují mezi 75–42 %, i tak nízké hodnoty jako 28,4 nmol/l poklesly dále na 16,8 nmol/l.

Statistika vůbec není nudná. Už na první pohled je zřejmé, že nejvíce žen přicházelo na vyšetření v prvním trimestru v říjnu a listopadu, zatímco v květnu a červnu nebyly žádné požadavky na vyšetření. Takže opravdu stále platí onen povzdech, či snad výkřik Fráni Šrámka:

Graf 1

Graf 2

„Léto budiž pochváleno!“ Nebo, jak to zhodnotila spolupracovnice: „No to je jas-

ný, v létě to jde všude...“

Spolupracujeme i s veterinárním lékařem, který dozírá na novorozená telátka. S otázkou, jak jsou na tom s vitamínem D ona, jsme u nich také změřili hladinu 25(OH)D... Stejně špatně jako lidské matinky. Od 7, 15, 18, 30, nejvyšší hodnotu jsme naměřili 48,1 nmol/l. Když výsledky uviděl ošetřující zvířátkový lékař, konstatoval: „Tak my jim něco hodíme.“ Potkali jsme se další den. „Hodili jste jim něco?“ ptám se. „To víš, že jo,“ odpověděl mi s úsměvem.

To pro tu péči nám vyrostou v tak půvabné kravky.

Ve všech člancích, a co jich je, zvoní poplašné zvony zprávu o následcích nedostatku vitamínu D. Neslyšíme nebo nechceme slyšet... Že by pouze veterináři měli tak dobré uši?